

KERUEN

M.O. ÁÝEZOV
ATYNDAGY ÁDEBIET
JÁNE ÓNER
INSTITYTYNYŇ

HABARSHYSY

M.O. AUEZOV INSTITUTE
OF LITERATURE AND ART

HERALD

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ
И ИСКУССТВА ИМЕНИ
М.О.АУЭЗОВА

ВЕСТНИК

№4, 77-ТОМ

2022

ISSN 2078-8134

**М.О.ӘУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ
ӘДЕБИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ИНСТИТУТЫ**

КЕРУЕН

ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

2005 жылы құрылған

**№4, 77-ТОМ
2022**

ISSN 2078-8134

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ И ИСКУССТВА
ИМ. М.О.АУЭЗОВА

КЕРУЕН

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

основан в 2005 году

№4, том 77
2022

ISSN 2078-8134

**M.O.AUEZOV INSTITUTE OF
LITERATURE AND ART**

KERUEN

SCIENTIFIC JOURNAL

founded in 2005

№4, 77 vol
2022

Ғылыми журнал

Ғылыми журнал 2005
жылдан бері шығады.

Құрылтайшысы және
баспагері:

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет
және өнер институты

Редакция мен баспагер
мекен жайы:

Заңды мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Шевченко к-сі, 28,
050010,

Нақты мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Құрманғазы к-сі, 29,
2-қабат, 050010,

Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.

Электрондық пошта:
keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Жылына 4 рет жарық көреді.

Журнал 2005 жылғы
24 наурызда Қазақстан
Республикасының Мәдениет,
ақпарат және спорт
министрлігі, Ақпарат және
мұрағат комитетінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі: 2005 жылғы 24
наурыздағы №5844-Ж.

«КЕРУЕН»

№4, 77-том, 2022

Бас редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Ісләмжанұлы,
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА
корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институтының бас директоры
(Алматы, Қазақстан)

Бас редактордың орынбасарлары:

Ғылыми редактор:

ҚАЛИЕВА Альмира Қайыртайқызы, фило-
логия ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов
атындағы Әдебиет және өнер институты бас
директорының ғылым жөніндегі орынбасары
(Алматы, Қазақстан)

Жауапты редакторлар:

СҰЛТАН Ертай, PhD, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институты бас директорының
орынбасары (Алматы, Қазақстан)

САРСЕНБАЕВА Жансұлу Баденқызы,
магистр, М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және
өнер институтының ғылыми қызметкері
(Алматы, Қазақстан)

Научный журнал

Журнал издается с 2005
года.

Учредитель и издатель:

Институт литературы и
искусства
им. М.О. Ауэзова.

Адрес редакции и издателя:

Юридический адрес:
Казахстан, г. Алматы, ул.
Шевченко 28, 050010,
Фактический адрес: Казахстан,
г. Алматы, ул. Курмангазы 29,
2 этаж. 050010,
Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.
Email: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Выходит 4 раза в год

**Журнал зарегистрирован
24 марта 2005 года в
Комитете информации
и архивов Министерства
культуры, информации и
спорта**

Республики Казахстан.

**Свидетельство о регистрации:
24 марта 2005 г. №5844-Ж.**

«КЕРУЕН»

№4, том 77, 2022

Главный редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович,
доктор филологических наук, член-корреспон-
дент НАН РК, генеральный директор Института
литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы,
Казахстан)

Заместители главного редактора:

Научный редактор:

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат
филологических наук, заместитель по науке
генерального директора Института литературы
и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Ответственный редакторы:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генераль-
ного директора Института литературы и
искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

САРСЕНБАЕВА Жансулу Баденовна, магистр,
научный сотрудник Института литературы и
искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Scientific journal

The journal has been
published
since 2005

Constitutor and publisher:

M.O. Auezov Institute of
Literature and Art

**Address of the editorial and
publishing office:**

28, Shevchenko str., Almaty,
050010, Kazakhstan

Tel.: +7 (727) 272-74-11,

+7 (727) 300-32-45.

E-mail: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Published 4 times a year

**The journal was registered
on March 24, 2005 in the
Committee of Information and
Archives of the Ministry of
Culture, Information and Sports
of the Republic of Kazakhstan.
Registration certificate: March
24, 2005 No. 5844-Zh.**

«KERUEN»

№4, 77 vol, 2022

Editor-in-Chief:

MATYZHANOV Kenzhekhan Islamzhanovich,
Doctor of Philology, Corresponding Member of
the National Academy of Sciences of the Republic
of Kazakhstan, Director General of the Institute of
Literature and Art named after MO Auezov (Almaty,
Kazakhstan)

Deputy Editors-in-Chiefs:

Scientific editor:

KALIEVA Almira Kairtayevna, Candidate of
Philological Sciences, Deputy Director General for
Science of the M.O. Auezov Institute of Literature and
Art (Almaty, Kazakhstan)

Responsible Editors:

SULTAN Yertay, PhD, Deputy Director General
of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art
(Almaty, Kazakhstan)

SARSEN BAYEVA Zhansulu Badenovna, Master's
degree, researcher at the M.O. Auezov Institute of
Literature and Art (Almaty, Kazakhstan).

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

БАС РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Исламжанұлы, филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас директоры (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СҰЛТАН Ермай, PhD, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫНЫҢ МҮШЕЛЕРІ:

ОМАРОВ Бауыржан Жұмаханұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Қазақстан Республикасы Президентінің кеңесшісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Мүслімқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Ахмет Байұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Өмірбекқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ филология факультетінің деканы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серік Нығметоллаұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorlookup>

ТЕМІРБОЛАТ Алуа Берікбайқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НҰРҒАЛИ Қадша Рүстембековна, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің орыс филологиясы кафедрасы меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гүлжахан Жұмабердіқызы, филология ғылымдарының докторы, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

ҚАЛИЕВА Алмира Қайыртайқызы, филология ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының ғылым жөніндегі орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)

Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorlookup>

ҚЫДЫР Тәрілі Еділбайұы, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШӘРІПОВА Диляра Сафарғалиқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Ақлима Қайырденқызы, өнертану кандидаты, доцент, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

ҚАЗТУҒАНОВА Айнұр Жасанбергенқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТҰРМАҒАМБЕТОВА Бақыт, өнертану кандидаты, Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің доценті (Атырау, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖҮНДІБАЕВА Арай Қанатияқызы, PhD, қауымдастырылған профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық Білім Академиясының Қазақ тілі, Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы зертханасының меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гүлназ Рахымқызы, PhD, қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының оқытушысы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС:
БАГНО Всеволод Евгеньевич, филология ғылымдарының докторы, профессор, Ресей Ғылым академиясының корреспондент-мүшесі (Санкт-Петербург, Ресей)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДІРБАЙ Гүлнар Турабекқызы, тарих ғылымдарының докторы, Колумбия университетінің профессоры (Нью-Йорк, АҚШ)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

СНАМОРРО Antonio Chicharro, ғылым докторы, философия және қолжазба факультетінің профессоры (Гранада, Испания) H = 2

КРАСОВСКАЯ Аксиния, филология ғылымдарының докторы, профессор, Бухарест Университеті (Бухарест, Румыния) H = 1

НИКОЛАС Мари, филология ғылымдарының докторы, профессор, Лихай Университеті (Пенсильвания, АҚШ) H = 1

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович, доктор филологических наук, член-корреспондент НАН РК, генеральный директор Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)
Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ОМАРОВ Бауыржан Жумаханович, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, советник Президента Республики Казахстан (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Муслимовна, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, главный научный сотрудник Института языкознания имени Ахмета Байтурсынова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Омурбековна, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК, декан филологического факультета КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серик Ныгметоллаевич, доктор филологических наук, профессор кафедры казахской литературы Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorId=57203201994>

ТЕМИРБОЛАТ Алуа Берикбаевна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой казахской литературы и теории литературы КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НУРГАЛИ Кадиша Рустембековна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой русской филологии Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гульжанхан Жумабердыевна, доктор филологических наук, доцент, главный научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат филологических наук, заместитель по науке генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorId=57216896393>

КЫДЫР Торали Едилбай, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШАРИПОВА Дилара Сафаргалиевна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Акlima Каурденовна, кандидат искусствоведения, доцент Казахской национальной консерватории имени Курмангазы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

КАЗТУГАНОВА Айнур Жасанбергеневна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТУРМАГАМБЕТОВА Бахыт Жолдыбаевна, кандидат искусствоведения, музыковед, доцент кафедры музыки и искусства Атырау Университет им. Х.Досмухамедова (Атырау, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖУНДИБАЕВА Арай Канатиевна, PhD, ассоциированный профессор, заведующий лабораторией казахского языка, казахской литературы, истории Казахстана Национальной академии образования имени И. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гульназ Рахимовна, PhD, преподаватель кафедры казахской литературы и теории литературы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

БАГНО Всеволод Евгеньевич, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент Российской академии наук (Санкт-Петербург, Россия)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДИРБАЙ Гульнар Турабековна, доктор исторических наук, профессор Колумбийского университета (Нью-Йорк, США)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

SHAMORRO Antonio Chicharro, доктор наук, профессор Гранадского университета, заведующий факультета философии и рукописи (Гранада, Испания) N = 2

КРАСОВСКАЯ Аксинья, доктор филологических наук, профессор, Бухарестский университет (Бухарест, Румыния) N = 1

НИКОЛАС Мари, доктор филологических наук, профессор, Университет Лихай (Пенсильвания, США) N = 1

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF:

MATYZZHANOV Kenzhekhan Slyamzhanovich, Doctor of Philology, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, General director of the M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SULTAN Yertay, Ph.D., Vice-general director of M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

OMAROV Bauyrzhan Zhumakhanovich, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, President's advisor of the Republic of Kazakhstan (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

BAZARBAYEVA Zeynep Muslimovna, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Chief Researcher of the Akhmet Baitursynov Institute of Linguistics (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ZHOLDASBEKOVA Bayan Omirbekovna, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Dean of the Philological Faculty of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

NEGIMOV Serik Nygmetollayevich, Doctor of Philology, Professor of the Department of Kazakh Literature of L.Gumilev Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=searchauthorlookup>

TEMIRBOLAT Alua Berikbayevna, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Kazakh Literature and Literary Theory of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

NURGALI Kadisha Rustembekovna, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Russian Philology L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ORDA Gulzhakhan Zhumaberdievna, Doctor of Philology, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

KALIYEVA Almira Kairtayevna, Candidate of Philological Sciences, Deputy Director General for Science of the M.O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ANANYEVA Svetlana Viktorovna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Leading Researcher of the M.O.Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=searchauthorlookup>

KYDYR Torali Edilbay, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

SHARIPOVA Dilyara Safargaliyeva, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher at the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

OMAROVA Aklima Kairdenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Kurmangazy Kazakh National Conservatory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

KAZTUGANOVA Ainur Zhasanbergenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher of the M. O. Aueзов Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

TURMAGAMBETOVA Bakhyt Zholdybayevna, Candidate of Art History, Senior lecturer at the Department of Music and Art of H.Dosmukhamedov Atyrau University (Atyrau, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ZHUNDIBAYEVA Arai Kanapiyevna, PhD, Associate Professor, Head of the Laboratory of the Kazakh language, Kazakh Literature, History of Kazakhstan of the I. Altynsarin National Academy of Education (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

DAUTOVA Gulnaz Rakhimovna, PhD, Lecturer, Department of Kazakh Literature and Literary Theory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL:

BAGNO Vsevolod, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Sciences (Saint Petersburg, Russia)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

KENDIRBAY Gulnar Turabekovna, Doctor of Historical Sciences, Professor of Columbia University (New York, USA)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

CHAMORRO Antonio Chicharro, Doctor of Sciences, Professor of Granada University, Head of the Faculty of Philosophy and Manuscript (Granada, Spain)
H = 2

KRASOVSKAYA Aksinia, Doctor of Philology, Professor, Bucharest University (Bucharest, Romania)
H = 1

NIKOLAS Mary, Doctor of Philology, Professor, Lehigh University (Pennsylvania, USA)
H = 1

МАЗМҰНЫ

Бас редактордың алғы сөзі..... 14

Әдебиеттану

<i>Сейітжанов З.Н., Мекебаева Л.А., Нуртазина А.О.</i> Қазіргі айтыстың тақырыптық-идеялық және жанрлық ерекшеліктері.....	17
<i>Омаров Б.Ж.</i> Әсет Найманбаев шығармашылығы: шығыс дәстүрі және көшпелі сюжеттер.....	27
<i>Ақыш Н.Б.</i> С.Бегалин шығармаларындағы көркемдік таным үрдісі.....	40
<i>Саурықов Е.Б., Тамабаева Қ.Ө., Елубаева Р.С., Беркенова Р.А.</i> Абай дәстүрі және Шерхан Мұртаза шығармашылығы.....	51
<i>Олжабаев Б.К., Пангереев А.Ш., Сөйлемез О.</i> Қазақ фольклорындағы «Туған жер» концептісі.....	62
<i>Аймұхамбет Ж.Ә., Айтуғанова С.Ш., Байтанасова Қ.М., Қасен А.Т., Сейпұтанова А.К.</i> Көркем мәтіннің актанттық құрылымы.....	75
<i>Абишева С.Д., Молдағали М.Б.</i> Б. Кенжекеев поэзиясының түстік бейнелерінің тезаурусы.....	87
<i>Әбдіқалық К.С., Қожасекева Б.Ш., Алиева Ж.А.</i> «Айқап» пен «Қазақта» жарияланған Мағжан өлеңдеріндегі азаттық идея.....	98
<i>Нурмолдаев Д.М., Жаксылықов А.Ж.</i> Адольф Арцишевскийдің «Вершина» әңгімесіндегі ежелгі табынудың әсемдеу аспектііндегі тау бейнесі.....	109
<i>Кенжебаева Ж.Е., Карпова А.Э.</i> Қазақстандық әдеби білім берудегі мәдениеттанулық көзқарас.....	120
<i>Таджиев Х.Х., Қыдыр Т.Е.</i> Қазақ ойшыл-ақындары шығармаларында иман шарттарының көркем бейнеленуі (XIX-XX ғ. басы).....	137
<i>Баянбаева А.А., Демченко А.С., Баянбаева Ж.А., Қалиева А.Қ.</i> Г. Бельгер романдарын талдаудың интерактивті стратегиясы.....	152
<i>Сарсенбаева Ж.Б., Саметова Ж.</i> Бейсенбай Сүлейменов шығармаларындағы жаһандық мәселелер.....	163
<i>Жұматаева А.Н.</i> Абай поэзиясындағы әйелдер бейнесі: Абайға дейінгі көркемдік көзқарастарға салыстырмалы талдау.....	178
<i>Аманғалиева А.Е., Бекмашева А.Н.</i> Рабғузидің «Қисас-ул-анбийя» шығармасындағы ономастикалық кеңістік («Адам ата-Хауа ана» қиссасы негізінде).....	189
<i>Мурсал А., Таңжарықова А.В., Ермекова А.Б., Аян Э.</i> Ахметолла Қалиұлының «Арда Алтай» романындағы стильдік ерекшеліктер.....	200
<i>Ибраева Ж.Б., Шапкина Г.З., Адилбекова М.К.</i> А. Жақсылықовтың «Поющие камни» романындағы фольклоризм.....	210
<i>Оралбек А., Қосанов С.Қ., Рақыш Ж.С.</i> Әбдіғали Сариев өлеңдерінің тақырыптық, жанрлық ерекшеліктері.....	220
<i>Сабирова Д.А., Молдағали М.</i> Интернет-әдебиеті ұғымын теориялық-әдеби талдау.....	231
<i>Мырзақұлов Б.Т.</i> Ақыт Үлімжіұлының «Ғазиз пірлер естелігі» (Манақиб пирон Ғазизан) кітабының текстологиялық мәселелері.....	239
<i>Аманқұлова Л.А., Бегманова Б.С.</i> Қазіргі қазақ лирикасындағы көркемдік ізденістер (Ақын Е.Жүніс шығармашылығы бойынша).....	254
<i>Идрисова Э.Т., Балтымова М.Р.</i> Күміс ғасырындағы орыс ақындары шығармашылығындағы сыңарлану мотиві.....	264

ӨНЕРТАНУ

<i>Кобжанова С.Ж., Айдарова М.С.</i> Қазақстандағы цифрлық кескіндеменің дамуы.....	274
<i>Гавриленко И.А., Нусупова А.С.</i> Қазақстанның ұлттық орган өнерінің қалыптасуының мәселелері (1967-1974 жж.).....	293
<i>Туяқбаева А.Ш., Бауыржан А.Б.</i> Балалардың дүние көзқарасын қалыптастырудағы анимацияның білім берудегі принциптері.....	309
<i>Тани А.Б., Жұмасейітова Г.Т.</i> «Қозы-Көрпеш – Баян сұлу» балет интерпретациясындағы жаңа символдар және мотивтер.....	320
<i>Ешмуратова А.К., Ескендіров Н.Р.</i> Қазақстанның ұлттық мәдениеті контекстіндегі қуыршақ театрының қазіргі өнері.....	330

СОДЕРЖАНИЕ

Обращение главного редактора.....15

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

<i>Сейтжанов З.Н., Мекебаева Л.А., Нуртазина А.О.</i> Идеино-тематические и художественные особенности современных айтысов.....	17
<i>Омаров Б.Ж.</i> Творчество Асета Найманбаева: восточные традиции и бродячие сюжеты.....	27
<i>Акыш Н.Б.</i> Процесс художественного познания в произведениях С. Бегалина.....	40
<i>Саурыков Е.Б., Тамабаева К.У., Елубаева Р.С., Беркенова Р.А.</i> Традиция Абая и творчества Шерхана Муртазы.....	51
<i>Олжабаев Б.К., Пангереев А.Ш., Соyleмез О.</i> Концепт «Туган жер» в фольклоре казахского народа.....	62
<i>Аймухамбет Ж.А., Айтуганова С.Ш., Байтанасова К.М., Касен А.Т., Сейпуганова А.К.</i> Актантная структура художественного текста.....	75
<i>Абишева С.Д., Молдагали М.Б.</i> Тезаурус цветowych образов поэзии Б. Кенжеева.....	87
<i>Абдикалык К.С., Кожжекеева Б.Ш., Алиева Ж.А.</i> Наследие Магжана Жумабаева, опубликованное в журнале «Айкап» и газете «Казах».....	98
<i>Нурмолдаев Д.М., Жаксылыков А.Ж.</i> Образ горы в рассказе Адольфа Арцишевского «вершина» в аспекте эстетизации древнего культа.....	109
<i>Кенжебаева Ж.Е., Карпова А.Э.</i> Культурологический подход в казахстанском литературном образовании.....	120
<i>Таджиев Х.Х., Кыдыр Т.Е.</i> Художественное изображение условия веры в произведениях казахских поэтов-мыслителей (XIX – начало XX века).....	137
<i>Баянбаева А.А., Демченко А.С., Баянбаева Ж.А., Калиева А.К.</i> Интерактивные стратегии анализа романов Г. Бельгера.....	152
<i>Сарсенбаева Ж.Б., Саметова Ж.</i> Глобальные проблемы современности в творчестве Бейсенбая Сулейменова.....	163
<i>Жуматаева А.Н.</i> Образ женщины в поэзии Абая: компаративистский анализ до Абаевских художественных воззрений.....	178
<i>Амангалиева А.Е., Бекмашева А.Н.</i> Ономастическое пространство в произведении Рабгузи «Кысас аль-Анбия» (по мотивам повести «Адам и Ева»).....	189
<i>Мурсал А., Танжарикова А.В., Ермекова А.Б., Аян Э.</i> Особенности стиля в романе Ахметоллы Калиулы "Арда Алтай".....	200
<i>Ибраева Ж.Б., Шашкина Г.З., Адилбекова М.К.</i> Фольклоризм в романе А. Жаксылыкова «Поющие камни».....	210
<i>Оралбек А., Кусанов С.К., Рақыш Ж.С.</i> Тематические и жанровые особенности творчества Абдигали Сариева.....	220
<i>Сабирова Д.А., Молдагали М.</i> Теоретико-литературный анализ понятия интернет-литературы.....	231
<i>Мырзакулов Б.Т.</i> Текстологические проблемы книги Акыта Улимжиулы «Воспоминания великих наставников» («Минакиб пиран газизан»).....	239
<i>Аманкулова Л.А., Бегманова Б.С.</i> Художественные изыскания в современной казахской лирике (По творчеству поэта Е. Жуниса).....	254
<i>Идрисова Э.Т., Балтымова М.Р.</i> Мотив двойничества в творчестве русских поэтов Серебряного века.....	264

ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ

<i>Кобжанова С., Ж.Айдарова М.С.</i> Развитие цифровой живописи в Казахстане.....	274
<i>Гавриленко И.А., Нусупова А.С.</i> К проблеме становления национального органичного искусства Казахстана (1967-1974 гг.).....	293
<i>Туякбаева А.Ш., Бауыржан А.Б.</i> Воспитательные принципы анимации, как средство формирования мировоззрения детей.....	309
<i>Тани А.Б., Жумасейтова Г.Т.</i> Новые символы и мотивы в балетной интерпретации «Козы Корпеш - Баян сулу».....	320
<i>Ешмуратова А. К., Ескендиоров Н.Р.</i> Современное искусство театра кукол в контексте национальной культуры Казахстана.....	330

CONTENT

Editor-in-chief's address.....16

LITERARY STUDIES

Seyitzhanov Z.N., Mekebayeva L.A., Nurtazina A.O. Ideological, thematic and art features of modern aitys...17

Omarov B.Zh. Works of Asset Naimanbayev: oriental traditions and migrating plots.....27

Akysh N.B. The process of artistic knowledge in the works of S. Begalin.....40

Saurykov E.B., Tamabaeva K.U., Yelubaeva R.S., Berkenova R.A. The tradition of Abai and creativity of Sherkhan Murtaza.....51

Olzhabayev B.K., Pangereyev A.Sh., Soylemez O. The concept of "homeland" in kazakh folklore.....62

AIMUKHAMBET Zh.A., AITUGANOVA S.Sh., BAITANASSOVA K.M., KASSEN A.T., SEIPUTANOVA A.K. Actant structure of a literary text.....75

Abisheva S.D., Moldagali M.B. Thesaurus of color images of B. Kenjeev's poetry.....87

Abdykalyk K., Kozhekeeva B., Aliyeva Zh. The legacy of Magzhan Zhumabayev, published in the «Aikap» journal and the «Kazakh» newspaper.....98

Nurmoldayev D.M., Zhaksylykov A.Zh. The image of the mountain in Adolf Artyszewski's story "The Peak" in the aspect of the aestheticization of an ancient cult.....109

Kenzhebaeva Zh.E., Karpova A.E. Culturological approach in kazakhstan literary education.....120

Tadzhiev Kh.Kh., Kydyr T.E. Artistic representation of the conditions of faith in the works of the kazakh poet-thinkers (XIX – early XX century).....137

Bayanbayeva A.A., Demchenko A.S., Bayanbayeva Zh.A., Kaliyeva A.K. Interactive strategies for analyzing G. Belger's novels.....152

Sarsenbaeva Zh., Sametova Zh. Global problems of modernity in the work of Beisenbai Suleimenov.....163

Zhumatayeva A.N. The Image of a Woman in Abai's Poetry: Comparative analysis of pre-Abayev artistic views.....178

Amangaliev A.E., Bekmasheva A.H. Onomastic space in the work of rabguzi "Qisas al-anbiya" (based on the story "Adam and Eve").....189

Mursal A., Tanzharikova A.V., Ermekova A.B., Ayan E. Style features in Akhmetolla Kaliuly's novel "Arda Altai".....200

Ibraeva Zh.B., Shashkina G.Z., Adilbekova M.K. Folklorism in the novel A. Zhaksylykova «Singing stones».....210

Oralbek A., Kusanov S.K., Rakyszh Zh. S. Thematic and genre features of Abdigali Sariyev's work.....220

Sabirova D., Moldagali M. Theoretical-literary analysis of the concept of internet-literature.....231

Myrzakulov B.T. Textual problems of the book by Akyt Ulimzhiuly «Memoirs of great mentors» («Minakib piran gazizan»).....239

Amankulova L.A., Begmanova B.S. Creative endeavour in the contemporary kazakh poetry (on the work of Y. Zhunis).....254

Idrisova E.T., Baltymova M.R. The motive of duality in the works of Russian poets of the Silver Age.....264

ART STUDIES

Kobzhanova S.Z., Aidarova M.S. Development of digital painting in Kazakhstan.....274

Gavrilenko I.A., Nussupova A.S. On the problem of the formation of national organ art in Kazakhstan (1967–1974).....293

Tuyakbaeva A.Sh., Bauyrzhan A.B. Educational principles of animation, as a means of forming the world view of children.....309

Tani.A.B., Jumasseitova G.T. New symbols and motives in ballet interpretation «Kozy Korpesh – Bayan sulu».....320

Yeshmuratova A.K., Eskendirov N.R. Contemporary art of the puppet theater in the context of the national culture of Kazakhstan.....330

Құрметті оқырмандар, әріптестер, достар!

Сіз «Керуен» ғылыми журналының кезекті санын ашып отырсыз.

Журнал мақалалары CrossRef дерекқорында тіркеледі және әр автордың мақаласына DOI - электронды құжаттарға сілтеме жасау үшін пайдаланылатын цифрлық объект идентификаторы беріледі. Журнал «Ұлттық ғылыми-техникалық сараптама орталығы» акционерлік қоғамның (NCSTE) Қазақстандық дәйексөздер базасында (KazBC) индекстеледі. Алдағы уақыттарда авторларды Web of Science және Scopus халықаралық дәйексөздер базасына енгізілген басылымдарда қабылданған стандарттарға сәйкес жарияланымдар дайындауға бағдарлай бастаймыз. Бұған дейін аннотация мен кілт сөздердің көлеміне қойылатын талаптар реттелген.

Журналдың редакциялық алқасына қазақстандық және шетелдік жетекші ғалымдар кіреді. Журнал авторлардың жарияланымдарының ақпараттық ашықтығы мен қолжетімділігі саясатын ұстанады; мақалалар журналдың веб-сайтында үш тілде толық мәтінді қол жетімділікпен орналастырылған.

Журналдың мақсаты- гуманитарлық ғылымдар саласындағы жаңа жетістіктердің нәтижесі бойынша ақпарат беру.

Журналдың міндеттері:

Бұрын жарияланбаған және басқа журналда жариялау үшін ұсынылмаған түпнұсқа жоғары сапалы ғылыми мақалаларды қабылдау.

Авторлық құқыққа қатысты Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына және жариялау этикасы бойынша әлемдік тәжірибеде жалпы қабылданған ережелерге сүйену.

Келесі гуманитарлық ғылымдар саласындағы жаңа зерттеулерді қамту:

1. Әдебиеттану
2. Өнертану

Құрметпен, «Керуен» журналының бас редакторы, филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас директоры (Алматы, Қазақстан) МАТЫДЖАНОВ Кенжесхан Ісләмжанұлы

Уважаемые читатели, коллеги, единомышленники, друзья!

Перед вами очередной номер научного журнала «**Керуен**».

Статьи журнала регистрируются в БД CrossRef и к каждой авторской статье обязательно присваивается DOI – цифровой идентификатор объекта, который используется для обеспечения цитирования, ссылки и выхода на электронные документы. Журнал индексируется Казахстанской базой цитирования (КазБЦ) АО «Национальный центр государственной научно-технической экспертизы» (НЦГНТЭ). Постепенно мы начинаем ориентировать авторов на подготовку публикаций по стандартам, принятым в изданиях, входящих в международные базы цитирований Web of Science и Scopus. Ранее уже были скорректированы требования к объему аннотации и ключевым словам.

В составе редакционной коллегии журнала представлены ведущие казахстанские и зарубежные ученые. Журнал следует политике информационной открытости и доступности публикаций авторов, статьи размещаются на сайте журнала на трех языках в полнотекстовом доступе.

Целью журнала является распространение научной информации и привлечение новых авторов. Журнал инициирует дискуссии по результатам новых достижений в области гуманитарных наук.

Задачи журнала:

Принимать оригинальные высококачественные научные статьи, ранее не опубликованные и не представленные для публикации в другом журнале.

Опирается на требования законодательства Республики Казахстан в отношении авторского права и общепринятые в мировой практике положения по публикационной этике.

Ориентироваться на охват публикаций по следующим специальностям в области гуманитарных наук.

1. Литературоведение
2. Искусствоведение

С уважением и надеждой на сотрудничество, главный редактор «Керуен», доктор филологических наук, член-корреспондент НАН РК, генеральный директор Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович.

Dear readers, colleagues, associates, friends!

Here is the next issue of the scientific journal "Keruen".

Journal articles are registered in the CrossRef database and a DOI is necessarily assigned to each author's article - a digital object identifier that is used to provide citation, reference and output to electronic documents. The journal is indexed by the Kazakhstan Citation Database (KazCD) of the National Center for State Scientific and Technical Expertise JSC (NCSTE). Gradually, we begin to orient the authors to the preparation of publications according to the standards adopted in the editions included in the international citation databases Web of Science and Scopus. Previously, the requirements for the volume of the annotation and keywords have already been adjusted.

The editorial board of the journal includes leading Kazakhstani and foreign scientists. The journal follows the policy of information openness and accessibility of authors' publications; articles are posted on the journal's website in three languages in full-text access.

The purpose of the journal is to disseminate scientific information and attract new authors. The journal initiates discussions on the outcome of new advances in the humanities.

The tasks of the journal:

Accept original high quality scientific articles that have not been previously published or submitted for publication in another journal.

Rely on the requirements of the legislation of the Republic of Kazakhstan in relation to copyright and generally accepted in world practice provisions on publication ethics.

Focus on the coverage of publications in the following specialties: humanitarian sciences

1. Literary studies
2. Art studies

With respect and hope for cooperation, Editor-in-chief of "Keruen", Doctor of Philology, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, General Director of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art MATYZHANOV Kenzhekhan Slyamzhanovich.

Оралбек А.¹, Қосанов С.Қ.², Рақыш Ж.С.³

¹М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, Қазақстан, Алматы

²Әл-Фараби атындағы қазақ Ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы

E-mail: ¹ora-10@mail.ru, ²Kosan_1964@mail.ru, ³Zhumashay19@mail.ru

Orcid ID: ¹0000-0002-0600-7006, ²0000-0001-8273-3571, ³0000-0002-7574-072X

**ӘБДІҒАЛИ САРИЕВ ӨЛЕНДЕРІНІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ,
ЖАНРЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Аңдатпа. Ұлтымыздың XIX ғасырдағы әдебиетінің шынайы көрінісі, ел тәуелсіздігі жолындағы өзекті арқауы, ұлы мүддесі патшалық Ресейдің тұсында да, Советтік саясат кезеңінде де өз деңгейінде ашылмай, айтылмай келген еді. Бірқатар ақындардың шығармашылығы кеңестік идеология тасасында өз бағасын ала алмай келді. Көркем әдебиет пен қоғамдық-әлеуметтік құбылыстардың сабақтастығы, сонымен қатар ұлттық әдебиеттің ақтандақ беттері тұңғыш рет ғылыми түрде негізделіп, басты сипаттары мен заңдылықтары дәйектелді. Ақындар мұрасы қайта қаралып, архивтерде шаң басып жатқан деректер назарға алынды, жаңа көзқарас тұрғысынан бағаланды.

Өткен ғасырдағы халық ақындары шығармашылығының халқымыздың рухани өмірінде алатын орны туралы айтылып та, жазылып та келді. Алайда кеңестік тәртіптің кесірінен әдебиетіміз тек біржақты көрініс алып, көбінде саяси көзқарастардың ығында кетті. Еліміздің әр түкпіріндегі кейбір халық ақындары мен олардың шығармашылығы танымал тұлғалардың тасасында қалып қойғандықтан, олар туралы іргелі зерттеулер жүргізіліп, еңбектері ғылым айналымға түсті деп айта алмаймыз. Дәл осындай халық ақындарының бірі және бірегейі Әбдіғали Сариев.

Мақалада халық ақыны Әбдіғали Сариевтың шығармаларының тақырыбының әр алуандылығы мен жанрлық ерекшеліктері сөз болады.

Кілт сөздер. Халық ақыны, поэзия, тақырып, жанр, айтыс, жыр, толғау.

Кіріспе. XX ғасырдағы халық ақындары шығармашылығының халқымыздың рухани өмірінде алатын орны туралы зерттеу еңбектерде айтылып келеді. Алайда, Кеңестік дәуірде біржақты көрініс тауып, саяси көзқарастардың ығында кетіп, танымал тұлғалардың тасасында қалып, туындылары ұмытыла бастаған еліміздің түкпір-түкпіріндегі ақындық мектептер өкілдерінің әдеби мұралары бүгінгі замандағы ұлттық таным деңгейінде іргелі түрде зерттелді деп айта алмаймыз.

Арғысы Қабан жырау мен Сүйінбайдан басталып, Құлмамбет, Сарбас, Бақтыбай, Жамбыл, Көдек, Үмбетәлі Кенен т.б. ондаған жыр дүлділдері шыққан Жетісу ақындық мектебінің өзіндік орны ерекше. Алайда, бұл мектеп өкілдерінің әдеби мұралары толық зерттеліп, кейінгі ұрпақтың жетесіне жетпегені өкінішті. Әсіресе, Жамбылдың үзеңгілестері мен ізбасарлары – Сарбас, Қаңтарбай, Қуандық, Тілеміс, Әмір, Бармақ, Қарқабат, Әпежек, ізбасарларынан Саяділ, Өмірзақ, Қалқа, Өтеп, Қуат, Әбдіғали, Шарғын, Жартыбай, Опантай, Ертай, т.б. болып жалғаса беретін дарындардың есімдері тек ғылыми еңбектерде ғана аталып жүр. Олардың шығармашылығы жөнінде кезінде М.Әуезов: «Жамбылдың өз айналасына келгенде, қоюланған қою үйір, үлкен шоғыр, ордалы өленді көруге болады», – деп Жетісу ақындық мектебін әділ бағаласа, бұл қатарда Жамбыл шәкірттерінің бірі – Әбдіғали Сариевтің де өзіндік орны бар.

Кеңес дәуірінде оның небары бес-алты баспа табақ шығармалары қайталанып, әлденеше рет басылған. Бүгінгі күні ақынның жиналған шығармаларын оқи отырып, ақынның еңбекорлығына, белсенділігіне еріксіз таңданасыз. Оның шығармалары – колхоз өмірі, ауыл тынысы, кеңес дәуірінің қарапайым адамдары, туған жер туралы.

Сондай-ақ оның жырлары мен дастандарында Ұлы отан соғысы тақырыбы ерекше орын алды. Сонымен қатар ақынның сүйіп жырлайтын тақырыбы – халқымыздың кешегі тарихы – Сұраншы, Саурық батырлар, 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Бүгінде жаңа ұрпақ санасынан өше бастаған ел тарихы ақын дастандары арқылы қайта көтеріліп отыр.

Әбдіғали жасынан ұлттық әдебиетіміздің ғасылар бойы жалғасып келе жатқан асыл мұрамыздың ізімен ақындық, жыршылық мектептердің өнегесінен нәр алып, оны өз әлінше жетілдіре, толықтыра отырып, кейінгі ұрпаққа жеткізуге қызмет еткен ақын.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Әбдіғали сан түрлі тақырыпта жырлаған ақын. Кеңес кезіндегі қызу құрылыс, табиғат, махаббат, замандастар бейнесі, ұлы отан соғысы, тарихи тұлғалар, мысал жырлар, нақыл сөздер, арнаулар, сонымен қатар шығыстық аңыздарға құрылған жырлар сияқты әр түрлі тақырыпқа өлең, терме, толғау, дастан жазған. Сондай-ақ сөз додасы – айтыс өнерінде де із қалдырған.

Ақын ретінде таныла бастаған Әбдіғали Сариевтің өлеңдері алғаш 1924 жылы Жетісу облыстық «Тілші» газетінде жарияланып, одан кейін аудандық, облыстық газеттерде басыла бастаса, кейін көлемі шағын болса да ұрпақтарының, оның ішінде қызы Шайымхан Сариеваның талмай ізденуі, шаршамай жүгіруінің арқасында «Өлеңдер» (1951), «Замана сазы» (1976), «Мейір» (1990), «Ақиық» (2000) деген аттармен жеке кітап болып басылып шықты. Сондай-ақ ақын туралы К. Сейдехановтың «Халық поэзиясы және бүгінгі өмір» атты ұжымдық жинақта жарияланған «Әбдіғали Сариевтің екі дастаны» және ақынның қызы Ш. Сариеваның «Қазақ әдебиеті» газетіндегі (24.09.2010) «Өмірде өз өрнегімен танылған» атты мақалалары және «Қазақ Совет Энциклопедиясы» мен «Ақын-жыраулар» атты анықтамалық жинақта қысқа өмірі берілгені болмаса басқа зерттеу де жоқтың қасы.

Тақырыпты зерттеу барысында ақын шығармаларының тақырыбына, жанрлық ерекшеліктеріне, сонымен бірге өлең құрылысына баса мән беріліп, жүйелі-кешенді талдау әдістері пайдаланылды.

Нәтижесі. Зерттеу жұмысының нәтижесінде халық ақыны Әбдіғали Сариевтің шығармашылығының тақырыптық ерекшелігін ашып, жанрлық сипатын айқындай отырып, ақынның өз заманындағы, яғни Кеңестік кезеңдегі халық ақындарына тән ортақтықты, сонымен бірге Әбдіғалидың өзіне тән ерекшеліктерді айқыналды.

Талдау. Әбдіғали соңына мол мұра қалдырған ақын. Өзінің 64 жылдық ғұмырында айналасындағы қоғамдық құбылыстарды назарынан тыс қалдырмады. Ақын мұрасы соңғы жылдары төте жазудан аударылып, жүйеленіп, баспаға ұсынылды. «Толық шығармалар жинағы» атты тақырыппен алғашқы томы оқырмандардың қолына тиіп үлгерді. Жалпы көлемі 70 баспа табақты құрайтын шығармалары 3 томға жобаланған. Халық ақындарының ішінде мұндай ауқымда шығармашылық мұра қалдырғандары кем де кем.

Ақын тұңғыш өлеңін ел жайлауда отырғанда, Мұздысайдың кең қойнауында, жусап жатқан қозылардың арасында отырып шығарады.

Жайлаудың төрі беткейлі, беткейлі,
Майлы көп байлар ет жейді, ет жейді.
Әкесір жүрген жетімге, жтімге,
Әкіреңдеп бәрі «кет» дейді, «кет», – дейді.

Осылай тарығып жүрген күндерінде Октябрь революциясының таңы атады. Азаттық алған ақын алғашқы өлеңдерінің бірі «Мен қойшыны» домбыраға қосып:

Ай туар ма оңынан,
Күн туар ма солынан.
Сорлы қойшы жүретін,
Заман туса молынан.
Бөркімді аттым аспанға,
Түн түнегі қашқанда.
Бір тосқан бар асқанға,
Қойшы бала, жасқанба! –
деп жар салады.

Әбдіғали таң атқаннан кеш батқанға дейін тек қой соңында жүрген жоқ. Ауыл молдасына барып қара танып, сауатын ашуды да ұмытпаған. Бұл талабы кейін қажетіне жарап, ауылда ашылған төрт кластық кешкі мектепке баруға мүмкіндік алады. Сөйтіп, жиырма екі жасында бастауыштық білім алады. Күнделікті газет-журналдарды оқи жүріп, қоғамдық жұмыстарға белсене араласады. Көп ұзамай Ұзынқарғалы болысында комсомол хатшылығына сайланады. 1923-1925 жылдары Қызылауыздағы №5 ауылшаруашылық кооперативінің несие бөлімінде есепші, Қарақыстақ ауылдық советінің хатшысы, Бұрған колхозының бухгалтері және аудандық қамсыздандыру мекемесінде қызметте болған. 1934 жылы Қазақстан жазушылар одағына мүше болған соң, сол күнге дейінгі атқарған қызметтерінің бәрін қайырып қойып, бойындағы тум таланты – өлең жазуға біржола ауысады.

«Ақын – бір жағынан рудың рудың, яки бір топтың тілек, мақстын жақтаушы қоғам қайраткері болса, екінші жағынан, ақындығымен күн көруші кәсіп иесі адам болып қоғам өмірінде көрінеді. Ақындық өнер сынға түседі. Әр ақын өнер жарысына түсіп, озып шығуға тырысады» (Әлбеков, 2002). Әбдіғали Сариев ерте жастан үлкен жиныдарға араласа бастаған. 1919 жылы он тоғыз жасында Алматыда өткен Жетісу ақындарының бас қосуында Керімбеков Саяділмен, Әзірбаев Кененмен, Кәрібаев Үмбетәлімен танысып, өнер жолындағы үлкен шабытты осы сәттерден алады. 1923 жылы Ұзынағашта өткен Жетісу ақындарының айтыстарын ұйымдастырушылардың бірі болды.

«Халық ақындары ауыз әдебиетінің жақсы дәстүрін сақтап, дамыта отырып, бүгінгі жазба әдебиеттен көп үлгі алады. Жазба әдбеиттің бүгінгі халық әдебиетіне әсері кең. Сондай-ақ жазба әдебиет өкілдері халық әдебиетінен де, әсіресе халық әдебиетінің тіл байлығынан үздіксіз үлгі алып келеді», – дейді ғалым Е.Ысмайылов (Ысмайылов, 1996). Әбдіғали да дәл сондай өзіне дейінгі ақындардың ізінен жаңылмаған ақын. Ұстазы Жамбыл сияқты Әбдіғали да ең алдымен отанды, оның

ұлылығы мен жетістігін жырлаған ақын. Бұған республикалық, облыстық, аудандық газеттер мен журналдарда жарияланған және жеке кітапша ретінде басылған партия, Ленин, мемлекет басшылары мен көрнекті қоғам қайраткерлері, еңбек озаттары мен Ұлы отан соғысының батырлары жайлы жазған өлең-жырлары дәлел. Мысалы «Ленин жолы» деген өлеңінде:

Ленин ердің ері, данышпаны,
Болжаған болашақты алыстағы.
Әлемнің коммунистік етеңі үшін,
Ғұмырын, ақыл-ойын бағыштады, –

дейді. Әбдіғали тек Совет үкіметінің жетістігін ғана жырлап қоймай, елді білімге, ғылымға шақыратын өлеңдерді көптеп жазған ақын. Мысалы, Ақын «Ханым мен уәзірлер» атты толғауында:

Білімді, надан деген екі атақ бар,
Өзгермес қала бере сол сынында.

Атақтан надан деген қашық болып,

Жасыңнан талапкер бол сен ғылымға, – (Сариев, 2020) деп халқын өнер, білімге шақырады.

Әбдіғали – халықшыл ақын. Өзі өмір сүрген кезеңдегі бұқара халықтың тұрмыс-тіршілігін, жай-күйін өлеңдеріне арқау етті. Халықтың бастан кешкен тарихи жағдайларын қашан да жадында сақтап, жыр, дастан т.б. ауыз әдебиеті үлгілері арқылы ғасырдан ғасырға жеткізуге тырысты (Saltakova, 2021). Қоғамның көрінісін, заман тынысын дөп басып суреттей білген. «Мынадай тарих дерекнамаларына назар аударайық: В.Г. Белинский әдебиеттегі халықтық деген қағиданың тура мағыналы және түйінді, түбегейлі ұғымы бар екенін айтады. Орыстың халық жырлары, ертегілері сол халықтың бастан кешкен күндерін, ел есінен кетпейтін қиын-қыстау кезеңдерді терең бейнелегенімен еңбекші бұқара тірлігінің барлық саласын, бүкіл болмысын жан-жақты суреттеп, ұлттық сезімді, ұлттық рухты түйіндеп беру дәрежесінде қызмет атқара алған жоқ. Халық жырының, халық тұрмысының қазқалпындағы сурет-сарынын, кескін-көрінісін көптің көкейіне қонымды қып айтып беретін ақындар болады. Ондай ақындарды тура мағынасындағы халық ақыны деп атап, Белинский мысалға А.Кольцовты келтірген» (Қазақ әдебиетінің тарихы, 1964).

Халық қандай қазына, дария кең,
Кеңдігін бұл халықтың айтайын мен.
Ел дәулеті ешқашан сарқылмайды,
Мың-миллиондар олардан жегенімен.

Мен елді жеушілерден қызғанбаймын,
Шындық айтсам, біреуше бұзғандаймын.

«Ақынның қаламының ұшы» деген,

Сондықтан болған істі сызғандаймын, – деген осы бір үзінді өлеңінен Әбдіғали Сариевтің бойында да дәл осы Белинский айтқан халық ақындарына тән қасиеттер түгел бар десек артық айтқандық болмас. Біз оны ақынның халық өмірі туралы жазған кез келген өлеңінен анық аңғара аламыз.

Әбдіғали Кеңестік кезеңдегі социалистік еңбек науқаны мен сол еңбектің көрігін қыздырған еңбек иелерін де ойынан тыс қалдырған емес. «Заманымыздың шын мағынасындағы халық ақындары қатарынан дәуіріміздің озық та өршіл идеяларын, отаншыл ой-күйін, қоғам шындығы мен халқымыздың патриоттық еңбек екпінін, социализм салтанатын кең де келісті жырлап келген Жамбылды, Нұрпейіс пен Доскейді, Нұрлыбек пен Нартайды, Иса мен Саяділді, Үмбетәлі мен Төлеуді, Болман мен Нұрқанды, Есдәулет пен Сәттіғұлды, тағы сол секілділерді көреміз. Бүгінгі замандағы халық поэзиясының ең таңдаулы үлгілерін жасап отырған осы типтес халық ақындары» (Қазақ әдебиетінің тарихы, 1964). Әбдіғали Сариев те жоғарыдағы аталған ақындардың қатарында социалистік дәуірдің бейнесін шалқар шабытпен жырлаған ақын. Біз оны ақынның «Шопан», «Аңшылар», «Бригадирге», «Запқозға», «Ұсталарға», «Есепшіге», «Пермеге» т.б. сияқты өлеңдерінен көре аламыз. Мысалы «Запқозға» деген мына бір өлеңінде:

Запқоз болсаң колхозға,
Сайманыңды қамдағын.
Дөңгелегін қайқайтпай,
Жаса жөндеп арбаның.
Барлық сайман өзінде,

Түгел санап алғаның, – (Сариев, 2020) деп запқоздың өз жұмысына қалай адал болу керектігі жайында ақындық кеңесін айтады. Осы тектес көптеген өлеңдерінде де ақын қоғамдық өмірдің тыныс-тіршілігін әдемі бейнелеп, еңбекшілерді ынталан-дырып, шабыт беріп отырған.

Ә. Сариевтің қоғамдық құбылыстарға, тарихи оқиғаға үн қосқыштығын бағалаған ғалым Көбей Сейдаханов: «Әбдіғали Сариевтың екі дастаны» деген зерттеуінде «Партизан Ғалым» туралы: «Бұл көлемі жағынан да (1083 жол) мазмұны жағынан да қомақты шығарма. Ұлы Отан соғысы тұсында қазақ жауынгерлерінің де партизан қатарында көп болғанын тарихи деректерден білеміз». Халық ақындарының туындыларында партизандардың ерлігіне арналған шығармалар көп емес. Ал дастандардың осы Ғалымның ерлігі жайындағы жыр ғана», – десе, «Капитан Гастелло» Майдан ерліктеріне арналған алғашқы көлемді шығармасы ғана емес, күллі халық ақындарының творчествосында Ұлы Отан соғысы тақырыбына шығарылған тұңғыш дастан болғанын атап көрсетеді. Бұл дастан орыс тіліне аударылып, 1946 жылы Москвада пластинкаға жазылды, «Қазақстан» журналының 1947 жылғы №7 санында жарияланды.

Әбдіғали арнау өлеңдерді де өз деңгейіне жеткізе жазған ақын. Әдебиеттанушы, ғалым Р. Бердібаев: «Ауызша өлең шығаратын ақын атаулының көп туындысы жеке адамдарға арнау түрінде айтылатыны ежелден келе жатқан салт» (Р.Бердібаев, Дәстүр тағлымы. 1973), – деп келтіреді. Поэзиямызда арнау өлеңдер көптеп саналады. Ақындық дәстүрдің бұл түрі арыдан келе жатқаны белгілі. Әбдіғали Сариевтің арнау өлеңдері өзі өмір сүрген заманның көрінісінен де, сол кездегі адамдардың мінезінен да хабар береді.

«Арнау – белгілі бір адамның бейнесін, мінез-сипатын суретту мақсатымен жазылған дербес поэзиялық туынды. Бұл үлгідегі өлеңдердің негізгі өзгешелігі – олар

жай біреуге құрмет сезімін білдіру үшін арналған өлең емес, сол адамды мінездеуге арналған шығарма деуге болады» (Әдебиеттану терминінің сөздігі, 1996). Әбдіғали Сариевтің «Сүйінбайға», «Депутат шопан», «Кежекбайға», «Әуезханға», «Сарыбай», «Анарбек Шопан», «Бір ақынға», «Әбдіхалық туралы», «Қамбарбайға», «Қарабай», «Нұрсұлтанға», «Шоңайқұлға» т.б. осы сияқты бірталай арнау өлеңдерінен ақынның аталған жанр бойынша да қалам тербегенін анық аңғаруға болады. Осы шығармаларда қазақ ауылына тән өзіндік этностық, этнографиялық дәстүрлер, ру аралық туыстық байланыстар жырланады. Сонымен қатар кейбір кейбір адамдардың оғаш қылықтары да ашылып жатады. Ақын арнауларына тән бір ерекшелік кімге, не арнаса да жалтармай тура айтатын болған. Сол себепті Әбдіғали өлеңдері өткір, уытты келеді.

Әдебиеттанушы М. Дүйсенов: «Қазіргі айтыс дәстүрінде әр ақын өз ауданы мен облысындағы жетістік, табыстарын айтып, қарсыластары облысындағы кейбір өзі байқаған кем-кетіктерді сыпайы түрде іліп кетіп жатады. Сайып келгенде айтыс тақырыбының терезесі кең, ол заман, қоғам, адам туралы, бүгінгі күннің шындығы болып отыр. Жеке бастың ғана емес, қоғамдық мәні бар жайлар ақындар назарынан әсте шыққан емес», – дейді (Дүйсенов, 1982). Әбдіғали да қоғам бейнесін өз айтыстарында ел көңілінен шығара жырлаған ақын. Дегенмен, Әбдіғалидың мысал айтыстағы қыры өз алдына бөлек дүние. «Әбдіғали мен Торы жорға», «Айран мен дүңгір», «Жігіт пен темекі», «Жолаушы мен фанер» сияқты мысал айтыстарды жазған. Колхоз өміріндегі тың жаңалық, елеулі өзгерістерді мысал арқылы астарлап жеткізген.

Сағыныш пен өкініш, қуаныш пен қайғы, арман мен үміт, өмір мен өлім, тағы басқалар өмірдің қарама-қарсы қас беттері болса, поэзияның да берік ұстанымы. Ой мен сезім поэзияда көркем тілмен, тамаша образдармен өріліп жатуы шарт. Онсыз ой да, сезім де оқырманға толық жетпейді.

Әбдіғалидың бір күдіреті де осында. Ой мен сезімді қайталанбас образға айналдырып, көз алдына сөзбен салынған суреттер әкелуінде. Оқушысын да, тыңдаушысын да сөздің сиқырына бөлеп, тұтқындап алады. Поэтикалық қуат еріксіз өзіне бағындырады.

Бұл қасиет бала Әбдіғалидың өлеңге алғаш қадам басуынан-ақ көрінеді. Сөздің күдіретін ұғынуда ауыз әдебиетін, халық ақындары туындыларын терең түйсініп, қабылдауының орны ерекше болды. Халық ақындарының өлеңнен дауыл туғызған шығармашылығы Әбдіғали үшін үлкен мектепке айналды. Сондықтан да оның шығармашылығындағы суреткерлік халық ақындарының туындыларындағы өктем сарын-интонациямен, сөз өрнектерімен тікелей сабақтасып жатуы заңдылық еді. Бұған ақынның:

Өлмесе ақын өлмейді,
Қаламнан туған қаны бар.
Самал желдей жаз күнгі,
Шырқап салған әні бар.
Ән де бекер шықпайды,
Халық үшін мәні бар.
Шөлдегенге сусындай

Тілден тамқан балы бар.
Ел өмірі бар жерде
Ақын содан табылар.
Бір мысалға қарасам,
Жаңбыр жауса қақ болар,
Мезгілі бітіп тоқтаса,
Бір минутта сап болар.
Надан, міне, осындай,

Қақ суындай жоқ болар, – деген жыр жолдары нақты мысал бола алады. (Сариев, 2020)

Шығармадағы мазмұнды форманы таныту жолдары алуан түрлі. Ол шығарманың жанрлық ерекшеліктеріне, композициялық, сюжеттік құрылымына, тілдік ерекшеліктеріне қарай түрленіп отырады. Ал соның бірінде есте ұстайтын нәрсе – шығармадағы ой мен өрнек тұтастығын естен шығармау. Мазмұнын бір бөлек, формасын бір бөлек таныту көркем әдебиеттің табиғи ерекшелігіне жат дүние.

Әбдіғали: «Қызғалдақ қызарғанмен демде солар», «Жұртым-ай шалқақтамай сөзге түсін, ойланшы сыртын қойып, сөздің ішін» деген жолдар арқылы өлеңнің күрделі ішкі құрылымына, стильдік ішкі бітіміне үңілуді үндейді. Ақын өз шығармаларында осы биік эстетикалық принципті берік ұстаған.

Ғалым А. Бұлдыбай: «Ақын атаулының бәрінде нағыз шеберліктің шыңына жеткізетін қасиет – шығармаларын бейнелілікпен, көркем тіл өрнектерімен жырлау. Көркем де бейнелі өрнектелген поэзия тілі адам жанының иірімдеріне терең бойлап, ақын шығармаларының халық жүрегіне берік ұялайтын қадір-қасиетін арттыра түседі», – дейді (Сариев, 2020).

Ғалымның осы айтқан пікіріне сәйкес Әбдіғали шығармаларында да көркемдік бейнелеу құралдаранының барлық түрлері кездеседі. Әсіресе поэзияда көркем образ жасаудың маңызды құралына айналған теңеу, эпитет жиі ұшырасады. Мысалы:

Түймедей болған басы бар,
Туған айдай қасы бар.
Сүмбедей біткен сүйегі,
Тал жібектен шашы бар.

Қыр мұрынды, ат жақты,
Жазық біткен төсі бар.
Мылдыр күлкі, ай маңдай,
Анық сұлу осылар.

Тамағына қарасан,
Ақ бөкеннің таңындай.
Құмырысқа бел, тал мықын,

Жүрсің-ау, шіркін, табылмай, – деген өлең шумақтарындағы «түймедей», «туған айдай», «сүмбедей», «тал жібектей» сияқты айшықты теңеулер мен «Қыр мұрынды», «ат жақты», «ай маңдай» деген эпитеттер өлеңнің эстетикалық әсерін арттыра түскендей.

Әбдіғали өлеңдеріндегі музыкалық әуен, ішкі мазмұндағы образды бейнелеулер, жеке сөздердің құрамындағы дыбыстық үйлесімдерге құрылған әуездік үндесулер барынша нық, фразеологиялық тіркестік жүсеймен жасалған. Бір ерекшелігі шумақтардың соңғы екі тармағын қорытынды түйін, кідіріс үшін қолданады.

Әбдіғали 7-8 буынды өлшеммен шығарылған өлеңдерінде ұйқастық үйлесімнің бірнеше түрлері байқалады. Кезекті ұйқасқа құрылып, шумақтың өлшемі төрт не одан да көп тармақтармен жалғасатын өлеңдері жыраулық сарынмен шұбыртпалы, аралас, ерікті ұйқастармен әрлене түседі. Мысалы:

Жаз шырайын кіргізіп,
Қуанышты май кеді.
Қаһарлы қысты қақ жарып,
Әр түлігі сай келді.
Кеңінен жайып құлашын,
Әлемге бірдей жай келді.
Түн самалын қоңырлап,
Көп жұлдыз бен ай келді. –

деген жолдар Әбдіғали шығармаларының идеялық, поэтикалық қуатын арттырып, оқырманға әез бен мазмұнның үйлесім тапқан тамаша әсерін береді.

Ақын оқырман көңілін үнемі аударып отыруы үшін ақын сөзден нелер әсем зер салады. Кейде олар дыбысқа жан бітіреді. Сол дыбыстар сазы тамаша үйлесім тауып отырады. Ақындық ойды дәл әрі әдемі жеткізеді, соған қызмет етеді. Ақын Ә.Сариевтің мына бір өлеңіндегі:

Жанғазы сізге жолықтым,
Жолаушы жүріп өзіңе.
Жүрегім майдай ереді,
Жағымды жылы сөзіңе... –

деген жолдарындағы дыбыс үндестігі әдемі үйлесім тапқан. Ақын «ж» дыбысын қайталау арқылы досқа деген адал көңілін, соған деген өзінің сүйіспеншілігін де тамаша өрнектей алған. Ақын «Қалтаңда пұлың көп болса» өлеңінде дыбыс қайталау арқылы өлеңнің эмоционалдық сазын үстеген:

Қалтаңда пұлың көп болса,
Құдайға жақын, морт болар.
Қолыңда дүниен кем болса,
Құдан да болса сырт болар, –

деп «к» дыбысын қайталау арқылы тыңдаушысын негізгі мақсатына жетектейді. Оқушысының ой-сезіміне әсер етеді. Мұның бәрі ақын ойының философиялық тереңдігін аша түсіп, өлеңнің эмоционалдық қуатын күшейтеді.

Бұл жөнінде профессор С. Негимов: «Өлеңнің музыкалық дыбыстарға, сұлу ұйқасымдарға, әуезді ырғаққа құрылуы – ақындық болмыстың ішіндегі әншілік, орындаушылық өнерімен сабақтас», – дейді. (Өнерпаздық өрнектері. С. Негимов). Демек, дыбыстар – өлең ырғағын, сұлулығын арттыратын құралдар. Ал дыбыстық қайталаулар да дәл сондай көркем айшықтар. Әбдіғали шығармаларындағы ассонанстар ақын өлеңдерін екпіндете түсуге ықпал етеді.

Қорытынды. Әдебиеттанушы ғалым Т.Тебегенов: «Әдеби процесс – рухани құндылықтар тарихы. Әдеби шығарма – өткен мен бүгінді, болашақты тұтастай елестететін өзекті мәселелерді қамтитын көркемдік-эстетикалық тағылымы мол халық дүниетанымының айнасы» (Тебегенов, 2001), – дейді. Сонымен өзіне дейінгі атақты ақындардың өлеңдерін, фольклорымыздағы асыл қазыналарды, шығыстық сюжетті жыр-дастандарды жастайынан құлағына құйып, санасына сіңіріп, өз ортасынан оза шыққан заманының зерделі ақыны Әбдіғали Сариев қоғамдық құбылыстардың ешбіріне болса да бейжай қарамай, өлеңіне қосып, еліне ұсынып отырды. Жай ғана жаза салмады, алдыңғы ұстаздарының ақындық дәстүрін сақтай отырып, өз әлінше жаңа үнмен, тың серпінмен жазды.

Қорыта айтқанда, Әбдіғали Сариев қай тақырыпта жырласа да поэзиядағы көркемдегіш құралдарды орнымен қолдана отырып, оқырманға шынайы әсер ете білді. Сол арқылы тіршілік тынысы, отан сүйгіштік сезім, адамгершілік қасиеттер, табиғат, махаббат т.б. жайындағы өлеңдері ел жүрегінен орын ала білген ақын.

Оралбек А.¹, Кусанов С.К.², Рақыш Ж.С.³

^{1,3} *Институт литературы и искусства имени М.О. Ауэзова, Казахстан, Алматы*

² *Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, Алматы*

E-mail: ¹ora-10@mail.ru, ²Kosan_1964@mail.ru, ³Zhumashay19@mail.ru

Orcid ID: ¹0000-0002-0600-7006, ²0000-0001-8273-3571, ³0000-0002-7574-072X

Тематические и жанровые особенности творчества Абдигали Сариева

Аннотация. Подлинная картина литературы казахского народа в XIX веке, актуальные и ключевые лейтмотивы на пути к независимости страны, истинный смысл литературных произведений не были раскрыты и обсуждены на должном уровне как во времена царской имперской России, так и в годы советской власти. Творчество целого ряда поэтов в контексте советской идеологии не было достойно раскрыто и не получило всесторонней оценки. В настоящее время их творческое наследие впервые исследуется с точки зрения преемственности художественной литературы и общественно-социальных явлений. Раскрываются «белые» пятна отечественной литературы, выделяются ее основные характеристики. Выявлены закономерности ее эволюции. Переосмыслено наследие поэтов, введены в научный оборот неизвестные ранее материалы, обнаруженные в архивах.

О значении произведений народных поэтов XIX века в духовной жизни нашего народа написано немало, но во время советской власти тенденции развития казахской литературы освещались односторонне, так как часто подвергались цензуре политической идеологии. Тем не менее произведения некоторых народных поэтов хранились в разных уголках страны, у известных людей, но, к сожалению, не стали темой фундаментальных исследований, поскольку не были введены в научный оборот. Одним из таких неповторимых народных поэтов и является Абдигали Сариев. В данной статье рассматриваются многообразие тем его творчества и жанровые особенности произведений народного поэта Абдигали Сариева.

Ключевые слова: народный поэт, поэзия, тема, жанр, айтыс, стихи, стихотворная медитация.

Oralbek A.¹, Kusanov S.K.², Rakysh Zh. S.³

^{1,3} *M.O. Auezov Institute of Literature and Art, Kazakhstan, Almaty*

² *Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty*

E-mail: ¹ora-10@mail.ru, ²Kosan_1964@mail.ru, ³Zhumashay19@mail.ru

Orcid ID: ¹0000-0002-0600-7006, ²0000-0001-8273-3571, ³0000-0002-7574-072X

Thematic and genre features of Abdigali Sariev's work

Annotation. The true picture of our folk's literature in the 19th century, the actual key leitmotifs on the path to the independence of the country, the true meaning of literary works were not disclosed and discussed at the

proper level both during the time of tsarist imperial Russia and during the period of Soviet power. The work of a number of poets was not properly evaluated in the light of Soviet ideology. Now they are being considered for the first time in a scientific way with regard to the continuity of fiction and social phenomena. The white pages of folk literature are being revealed, the main characteristics and patterns are being highlighted. The legacy of the poets has been revised, their work kept in the archives has been taken into account and re-evaluated.

Much has been said and written about the place of the works of the last century folk poets in the spiritual life of our people. However, during the Soviet era, our literature was covered one-sidedly and often fell under the censorship of political ideology. Nevertheless, the works of some folk poets were kept in different parts of the country, in the hands of famous people, but they never became a subject of fundamental research, since they were not introduced into scientific circulation. Abdigali Sariev is one of such unique folk poets.

This article discusses the diversity of themes and genre features of the works of the national poet Abdigali Sariev.

Key words: People's poet, poetry, theme, genre, aitys, poetry, poetic meditation.

Информация об авторах:

Оралбек Алмас, докторант института имени М.О. Ауэзова, научный сотрудник института имени М.О. Ауэзова, Казахстан, г. Алматы, ora-10@mail.ru; ORCID: 0000-0002-0600-7006

Кусанов Серикбай Кылышбаевич, кандидат филологических наук, старший преподаватель Казахского национального университета имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы, Kosan_1964@mail.ru; ORCID: 0000-0001-8273-3571

Рақыш Жумашиай Сайлауовна, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник института имени М.О. Ауэзова, Казахстан, г. Алматы, Zhumashay19@mail.ru; ORCID: 0000-0002-7574-072X

Әдебиеттер

Әбдіғали Сариев таңдамалы шығармалары жинағы, – Алматы, Қазақ кітабы, 2020. – 398 б. (қаз).

Әдебиеттану терминдерінің сөздігі. – Алматы: «Ана тілі», 1996. (қаз).

Әлбеков Т. Құланаян Құлмамбет. – Алматы, Асем-Систем, 2004. – 334 б. (қаз).

Дүйсенов М., Сейдаханов М., Негимов С. Халық ақындары творчествосының көркемдік сипаты. – Алматы: Ғылым, 1982. (қаз).

Қазақ әдебиетінің тарихы. – Т.7. – Алматы. Қазақпарат, 1964. – 462 б. (қаз).

Негимов С. Өнерпаздық өрнектері. – Алматы, Ана тілі, 1996. – 88 б. (қаз).

Салтақова Ж., Онал М.Н., Әлбеков Т.К. Түркі халықтарының генеалогиялық дәстүрі немесе ұлттық жады. – Ұлттық фольклор, 130 (Waz,2021). 21-30 б. <https://www.millifolklor.com/PdfViever.aspx?Сауы=130&Сауфа=23> (түрікше).

Тебегенов Т. Халық ақындары шығармаларындағы әдебиет пен фольклор дәстүрі. Монография. – Алматы: Білім, 2001. – 332 б. (қаз).

Ісмайылов Е. Жамбыл және халық ақындары. – Алматы, Ана тілі, 1996. – 240 б. (қаз).

Литература

Абдигали Сариев избранные произведения. Алматы, 2020. – С. 398. (қаз)

Албеков Т. Куланаян Кулмамбет. – Алматы, Асем-Систем, 2004. – С. 334. (қаз)

Дуйсенов М., Сейдаханов М., Негимов С. Художественный характер творчества народных поэтов. – Алматы: Ғылым, 1982. – С. 51. (қаз)

История казахской литературы. – Т.7. – Алматы. Казакпарат, 1964. – С. 462. (қаз)

Исмайылов Е. Жамбыл и народные поэты. – Алматы, Ана тили, 1996. – С. 240. (қаз)

Негимов С. Поэты – певцы. – Алматы, Ана тили, 1996. – С. 88. (қаз)

Салтақова Ж., Онал М.Н., Албеков Т.К. Генеалогическая традиция тюркских народов или национальная память. - Национальный фольклор, 130 (Ваз, 2021). стр. 21-30. <https://www.millifolklor.com/PdfViever.aspx?Сайы=130&Сауфа=23> (түрпц).

Словарь литературоведческих терминов. – Алматы: «Ана тили», 1996. (каз)

Тебегенов Т. Традиции литературы и фольклора в произведениях народных поэтов. Монография. – Алматы: Билим, 2001. – С. 332. (каз)

References

Abdigali Sariev selected works (2020). – Almaty. – 398 p. (in Kaz)

Albekov T. (2004) Kulanayan Kulmambet. – Almaty: Asem-Sistem. – 334 p. (in Kaz)

Dictionary of Literary Terms (1996). – Almaty: Ana tili. (in kazak)

Duisenov M., Seidehanov M., Negimov S. (1982) The artistic nature of the work of folk poets. – Almaty: Gylym. – 51p. (in Kaz)

History of Kazakh literature (1964). – T.7. – Almaty: Kazakparat. – 462 p. (in Kaz)

Negimov S. (1996) Poets – singers. – Almaty: Ana tili. – 88 p. (in Kaz)

Saltakova Zh., Onal M.N., Albekov T.K. (2021) Türk Halklarının Şecerecilik Geleneği ya da Milli Bellek. – Milli Folklor, 130 (Yaz, 2021). p.21-30. (in tur) <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=130&Sayfa=23>

Teбегенов Т. (2001) Traditions of literature and folklore in the works of folk poets. Monografiya. – Almaty: Bilim. – 332 p. (in Kaz)

Ysmayilov E. (1996) Zhambyl and folk poets. – Almaty: Ana tili. – 240 p. (in Kaz)